

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Кафедра археології, етнології та всесвітньої історії

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор

_____ Майя НІКОЛАЄВА

« 30 » _____ серпня _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Нематеріальна культурна спадщина»

_____ (назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти _____ другий (магістерський) _____

Спеціальність _____ 032 Історія та археологія _____
(код і назва спеціальності)

Інститут/факультет _____ історії та філософії _____
(назва інституту, факультету)

2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Нематеріальна культурна спадщина».
Одеса: ОНУ, 2024. 20 с.

Розробник: Петрова Наталія Олександрівна, кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри археології, етнології та всесвітньої історії

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри археології, етнології та
всесвітньої історії

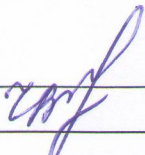
Протокол № 1 від "29" серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Олена СМИНТИНА)
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПІ/ОНП

(Вадим ЧЕПЖЕНКО)
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії

Протокол № 1 від "30" серпня 2024 р.

Голова НМК

(підпис)

(Галина ЛЕВЧЕНКО)
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри археології, етнології та
всесвітньої історії

Протокол № ___ від "___" _____ 202__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри археології, етнології та
всесвітньої історії

Протокол № ___ від "___" _____ 202__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(_____)
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>03 Гуманітарні науки</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>032 Історія та археологія</u> (код і назва) Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)	Нормативна (вибіркова)	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	1-й
		<i>Семестр</i>	
		2-й	2-й
		<i>Лекції</i>	
		20 год.	6 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		10 год.	4 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		– год.	– год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	80 год.
Форма підсумкового контролю: <i>залік</i>			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Курс присвячений вивченню нематеріальної культурної спадщини (НКС) та її ролі в сучасному суспільстві. Здобувачі ознайомляться з основними поняттями, теоріями та методами дослідження НКС, а також розглянуть приклади з різних культурних контекстів. Особлива увага буде приділена практикам збереження і популяризації НКС. Курс спрямований на дослідження та розуміння нематеріальної культурної спадщини (НКС) українців та представників національних спільнот, які складають культурну мозаїку України. Він розглядає теоретичні та практичні аспекти охорони, вивчення та популяризації культурних практик, звичаїв, мов, обрядів і ремесел. Особлива увага приділяється міжкультурному діалогу та збереженню культурної різноманітності в сучасних умовах.

Мета курсу:

- Ознайомити студентів з теоретичними основами та практичними підходами до вивчення і збереження нематеріальної культурної спадщини.
- Ознайомити студентів з різноманітним нематеріальною культурною спадщиною національних спільнот України.
- Розвинути розуміння методів охорони та дослідження НКС.
- Розвинути навички аналізу та критичного осмислення ролі НКС у формуванні культурної ідентичності.
- Сприяти розумінню важливості збереження і передавання культурних традицій.
- Навчити студентів основам промоції та популяризації НКС у національному та міжнародному контексті.

Завдання курсу:

- Вивчення основних понять і теорій НКС.
- Ознайомлення з методами дослідження НКС.
- Аналіз прикладів збереження та популяризації НКС.
- Дослідження культурної спадщини різних національних спільнот України.
- Вивчення міжнародних і національних підходів до охорони НКС.
- Аналіз стратегій промоції та популяризації культурних практик.
- Розробка власного проекту з охорони та популяризації НКС певної спільноти.
- Розробка власного проекту з документування або збереження елементу НКС.

Після завершення курсу студенти повинні:

- Розуміти ключові поняття і теорії в галузі НКС.
- Розуміти культурне значення НКС національних спільнот України.
- Застосовувати знання та навички для охорони та популяризації НКС.
- Аналізувати роль НКС у формуванні ідентичності та соціальної згуртованості.
- Застосовувати методи дослідження НКС у власних наукових або практичних проектах.
- Розробляти стратегії збереження та популяризації елементів НКС.
- Розробляти та реалізовувати проекти, спрямовані на збереження культурних традицій.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

Загальні компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК05. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК06. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК09. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК01. Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію.

СК02. Здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.

СК03. Здатність презентувати та обговорювати результати досліджень і професійної діяльності у сфері історії та археології.

СК04. Здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем в галузі історії та археології представників різних наукових напрямів та шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.

СК05. Здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії, археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти.

СК06. Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області.

СК08. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та/або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями.

СК09. Здатність використовувати сучасні цифрові інструменти і технології для проведення досліджень та професійної діяльності у сфері історії та археології

СК10. Усвідомлення принципів академічної доброчесності та норм професійної етики.

СК11. Здатність використовувати набуті знання в ході професійної діяльності та експертного консультування з актуальних проблем історії та археології, міжкультурної комунікації, архівної, музейної та пам'яткоохоронної діяльності, в тому числі з урахуванням регіональної специфіки.

СК12. Здатність репрезентувати наукові історичні знання у публічній сфері, зокрема у ЗМІ, мистецтві, кіно, літературі, музеях, фестивалях, комп'ютерних іграх тощо.

Програмні результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен :

- ПР02. Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, науково-популярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.
- ПР03. Розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проєкти з урахуванням сучасних методологічних підходів.
- ПР04. Застосовувати у професійній діяльності у сфері історії та археології сучасні цифрові інструменти і технології для пошуку, збереження і оброблення інформації, у тому числі для виконання наукових досліджень і реалізації освітніх та інноваційних проєктів.
- ПР06. Здійснювати експертизу пам'яток історії, археології та культури з метою їх охорони та можливого подальшого використання.
- ПР07. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефаківців, зокрема до осіб, які навчаються.
- ПР08. Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі у наукових й археологічних експедиціях тощо.
- ПР10. Здійснювати професійну діяльність та експертне консультування з актуальних проблем історії та археології, міжкультурної комунікації, архівної, музейної та пам'яткоохоронної діяльності, в тому числі з урахуванням регіональної специфіки.
- ПР11. Актуалізувати набуті знання, вміння та навички під час професійної комунікації з представниками інших наук, а також з представниками органів державної влади, місцевого самоврядування та засобів масової інформації, в тому числі з урахуванням регіональної специфіки.
- ПР12. Зрозуміло та якісно репрезентувати наукові історичні знання у публічній сфері, зокрема у ЗМІ, мистецтві, кіно, літературі, музеях, фестивалях, комп'ютерних іграх тощо.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Нематеріальна культурна спадщина (НКС) як синтез елементів культури та фактор формування ідентичності. Вступ. Поняття. Класифікація.

Тема 1. Вступ до вивчення нематеріальної культурної спадщини: поняття та класифікація.

Поняття нематеріальної культурної спадщини. Нематеріальна культурна спадщина (НКС) як синтез елементів культури, які передаються з покоління в покоління, надаючи кожній культурній спільноті її унікальний характер і відображаючи цінності, традиції, світогляд та естетичні уявлення. НКС як живий вираз культури у формі практик, знань, навичок, обрядів та традицій.

Термінологічне та змістовне визначення НКС ЮНЕСКО.

Класифікація нематеріальної культурної спадщини за кількома основними категоріями:

1. Усні традиції та вираження, включаючи мову як носій НКС.
2. Виконавське мистецтво.
3. Соціальні практики, обряди та святкування.
4. Знання та практика, пов'язані з природою і всесвітом.
5. Традиційні ремесла.

Значення нематеріальної культурної спадщини для забезпечення культурного розмаїття та стійкості культурних спільнот у світі.

Провідна роль ЮНЕСКО у визначенні та захисті НКС через Конвенцію про охорону нематеріальної культурної спадщини (2003 р.), яка сприяє ідентифікації, документуванню та популяризації НКС на міжнародному рівні.

Тема 2. Теорії та підходи до вивчення НКС. Міжнародні та національні підходи до охорони НКС.

Теорії та підходи до вивчення нематеріальної культурної спадщини (НКС)

Різноманітні теоретичні підходи та методологічні інструменти вивчення нематеріальної культурної спадщини (НКС): Функціоналізм. Структуралізм. Символічна антропологія. Культурний релятивізм. Постмодернізм. Критична теорія.

Міжнародні та національні підходи до охорони НКС. Міжнародні підходи до охорони НКС: Конвенція ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини (2003 р.). Репрезентативний список НКС людства. Рекомендації ЮНЕСКО для країн-членів щодо ефективної охорони НКС, які включають принципи інклюзивності, участі місцевих спільнот та стійкості. Включення українських елементів НКС до Репрезентативного списку ЮНЕСКО.

Національні підходи до охорони НКС: Законодавчі заходи, в т.ч. створення національних реєстрів, фінансування програм збереження та розвиток освітніх ініціатив. "Закон про охорону нематеріальної культурної спадщини" в Україні, який забезпечує правові рамки для збереження та популяризації культурних традицій. Інституційні механізми. Партнерство з місцевими спільнотами. Освітні програми та просвіта.

Охорона НКС як комплексний процес, який вимагає міжнародної координації, активних національних зусиль із залученням місцевих спільнот.

Тема 3. Методи дослідження НКС: польові дослідження, документування, інтерв'ю.

Дослідження нематеріальної культурної спадщини (НКС) з метою зберегти та передати знання про традиції, обряди, ритуали та інші форми культурного вираження. Польові дослідження як основний метод, методи документування та інтерв'ю.

Польові дослідження як ключовий методом у вивченні НКС. Спостереження. Фіксація обрядів та ритуалів. Документування конкретних обрядів і ритуалів у їхньому природному контексті. Аналіз культурного контексту.

Документування НКС як важливий етап у його збереженні та передачі майбутнім поколінням. Методичний процес запису та фіксації елементів НКС у різних формах: Відео- та аудіозапис. Фотографування. Архівування та створення баз даних. Публікації та каталоги.

Інтерв'ю як важливий метод збору первинної інформації від носіїв НКС. Структуровані інтерв'ю. Неструктуровані інтерв'ю. Наративні інтерв'ю. Етичні аспекти інтерв'ю.

Польові дослідження, документування та інтерв'ю як ключові методи вивчення НКС, які дозволяють дослідникам зберігати та передавати культурні знання, а також сприяти їх розумінню та популяризації.

Тема 4. Нематеріальна культурна спадщина та формування ідентичності в умовах російсько-української війни.

Роль НКС у формуванні та зміцненні національної ідентичності в умовах російсько-української війни. НКС як символ культурного опору, засіб мобілізації, об'єднання та підтримки українського народу. Збереження національної ідентичності та нематеріальної культурної спадщини як важливі аспекти культурної політики та соціального розвитку в умовах глобалізації та культурних змін.

Основні аспекти збереження національної ідентичності через нематеріальну культурну спадщину: Передача знань і традицій. Культурний опір. Документація та збереження. Популяризація та інтеграція у сучасне життя. Правова охорона. Глобальний контекст і взаємодія.

Нематеріальна культурна спадщина та її роль у підтримці морального духу в умовах російсько-української війни. НКС як інструмент збереження національної ідентичності, формування спільної культурної пам'яті та зміцнення єдності народу.

Збереження національної ідентичності та пам'яті. Ритуали і обряди. Підтримка бойового духу та патріотизму. Зміцнення спільноти та солідарності. Терапевтична та психологічна підтримка.

Мобілізація через культурні символи. Патріотичне мистецтво. Мобілізація та об'єднання суспільства. Формування національної ідентичності. Символи національного опору. Культурні заходи та ритуали. Культурні заходи як форма протесту. Поширення патріотизму через мистецтво. Інформаційна підтримка. Засоби нематеріальної культурної спадщини як форма поширення інформації, формування громадської думки та підвищення обізнаності населення щодо важливих питань, зокрема створення та розповсюдження фольклорних наративів, що відображають сучасну боротьбу і героїзм. Відновлення та підтримка спільнот. Збереження та передача культурних знань. Освіта та виховання. Освіта та просвітництво. Документація та архівування. Цифровізація спадщини. Підтримка майстрів та носіїв традицій. Традиційні медіа та нові технології. Створення умов для міжпоколінної передачі знань. Інтерпретація та адаптація традицій.

Міжнародне визнання та підтримка. Інтеграція в глобальний контекст. Культурна дипломатія. Популяризація української НКС через культурний туризм. Залучення діаспори.

Змістовий модуль 2. Нематеріальна культурна спадщина: повсякденний та обрядовий контекст, традиційні знання та практики.

Тема 5. Усна спадщина: мова, фольклор, традиції та проблеми її збереження. Виконавське мистецтво.

Усна спадщина як найважливіший елемент нематеріальної культурної спадщини (НКС), що охоплює передачу знань, цінностей, вірувань та культурних практик від покоління до покоління. Мова як основа усної спадщини. Мова як культурний код. Збереження мови. Мовна різноманітність.

Фольклор як ключовий елемент усної спадщини. Народні казки та легенди. Прислів'я та приказки. Народні пісні та епос. Функції фольклору.

Традиції як важлива частина усної спадщини. Обряди та ритуали. Свята та фестивалі. Передача традицій від покоління до покоління через сімейні, громадські та релігійні структури.

Усна спадщина як живий вираз культурної ідентичності, яка охоплює мову, фольклор і традиції. Роль традицій у підтримці культурної різноманітності та забезпеченні безперервності культурних знань. Збереження усної спадщини як важливе завданням для підтримки ідентичності та культурної спадкоємності спільнот, особливо в умовах глобалізаційних процесів і змін у суспільствах.

Виконавське мистецтво: музика, танці, театр як найважливіші складові нематеріальної культурної спадщини (НКС). Музика як елемент НКС. Народна музика. Інструменти та виконання. Функції музики.

Народна хореографія як елемент НКС. Традиційні танці. Хореографія та рухи.

Театр як елемент НКС що поєднує в собі драматичні елементи, музику, танець та інші форми вираження, що відображають культурні цінності, моральні уроки та історичні події. Традиційний театр. Ритуальний театр. Передача традицій через акторські техніки, ролі та сценарії.

Виконавське мистецтво як важливий елемент нематеріальної культурної спадщини, що забезпечує живий зв'язок між минулим та сучасністю, сприяє збереженню культурної ідентичності та підтримці соціальної згуртованості. Збереження та популяризація народного для забезпечення культурного розмаїття та передачі знань наступним поколінням.

Тема 6. Святково-обрядова культура як елемент НКС.

Святково-обрядова культура як важлива складова нематеріальної культурної спадщини, що охоплює сукупність традиційних свят, обрядів, ритуалів та звичаїв, які виконують важливі соціальні, релігійні та культурні функції в житті спільноти. Збереження культурної ідентичності,

зміцнення соціальних зв'язків та передачі культурних знань від покоління до покоління за допомогою елементів НКС.

Основні складові святково-обрядової культури. Свята як важливі моменти в житті спільноти, що відзначаються з певною періодичністю. Релігійні, сільськогосподарські, історичні та інші складові свят, як культурних подій, які об'єднують громаду. Обряди як символічні діями, що супроводжують важливі життєві події або зміни в календарному циклі. Сімейні та календарні обряди. Ритуали, як повторювані дії, що мають особливе значення у святково-обрядовій культурі. Звичаї як норми поведінки, що регулюють взаємодію людей у певних ситуаціях.

Функції святково-обрядової культури. Збереження культурної ідентичності. Свята та обряди як важливі моменти колективної взаємодії, що сприяють соціальній інтеграції. Релігійна та духовна функція, забезпечення зв'язку між людиною та сакральним. Збереження та передача знань про традиції, міфи, історичні події та культурні цінності.

Збереження святково-обрядової культури як важливе завдання у сучасних умовах глобалізації та культурної зміни.

Документування святково-обрядової культури через запис обрядів, відео- та аудіодокументацію, наукові дослідження задля збереження та популяризації традиційних практик.

Освіта та передача знань: включення святково-обрядової культури в освітні програми, організація культурних подій, майстер-класів та фестивалів як ефективний спосіб збереження та передачі знань.

Популяризація та інтеграція святково-обрядової культури у сучасне життя через засоби масової інформації, соціальні мережі та культурні проекти.

Тема 7. Традиційні знання та практики НКС.

Традиційні знання та практики як важливі складові НКС. Традиційні знання як сукупність навичок, методів та інтелектуальних практик, що формуються і передаються у межах культурних традицій певної спільноти. Екологічні знання. Медичні знання (народна медична практика). Ремесла та технології.

Традиційні практики як сукупність дій, ритуалів та звичаїв, які є частиною повсякденного життя та відображають культурні цінності і норми поведінки спільноти. Аграрні практики. Кулінарні традиції. Соціальні та ритуальні практики.

Збереження традиційних знань та практик. Передача знань. Документування та дослідження. Підтримка культурної спадщини та носіїв цих знань.

Тема 8. Традиційні ремесла і художні промисли та їхнє відродження.

Традиційні ремесла і художні промисли та їхнє відродження як елементів НКС.

Традиційні ремесла та художні промисли як система, що охоплює широкий спектр технік і видів діяльності, пов'язаних з виготовленням предметів побуту, одягу, прикрас, знарядь праці та інших виробів, що мають як утилітарне, так і естетичне значення. Гончарство. Ткацтво і вишивка. Різьблення по дереву. Ковальство.

Функції традиційних ремесел і художніх промислів: збереження культурної ідентичності; соціальна інтеграція; економічний розвиток.

Відродження традиційних ремесел і художніх промислів. Освітні програми. Підтримка ремісників. Популяризація через засоби масової інформації та соціальні мережі. Інтеграція у сучасний дизайн.

Тема 9. Стратегії промоції та охорони НКС: національний і міжнародний контексти.

Охорона та промоція НКС як ключове завдання окремих держав та міжнародного співтовариства. Комплекс заходів, спрямованих на збереження, популяризацію, підтримку носіїв та передачу культурної спадщини майбутнім поколінням. Міжнародні стратегії надання рамкових умов, загальні принципи для охорони НКС, національні стратегії та враховування місцевих особливостей та пріоритетів.

Міжнародні стратегії охорони та промоції НКС. Конвенція ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини (2003). Списки ЮНЕСКО для підвищення обізнаності та

популяризації НКС: Репрезентативний список нематеріальної культурної спадщини людства; Список НКС, що потребує термінової охорони; Реєстр кращих практик охорони НКС.

Співпраця міжнародних організацій та урядів у реалізації проектів, спрямованих на промоцію та охорону НКС: спільні дослідження, обмін досвідом, фінансування проектів, організація міжнародних конференцій та семінарів, фестивалі та культурні події.

Національні стратегії охорони та промоції НКС. Законодавче регулювання. Освітні програми. Інтеграція знань про НКС у національні системи освіти. Культурна політика. Фінансова підтримка (гранти, субсидії та інші форми фінансової підтримки для проектів, пов'язаних з охороною та популяризацією НКС).

Місцеві ініціативи. Роль місцевих громад у збереженні та промоції НКС.

Інтеграція міжнародних і національних стратегій через адаптацію міжнародних принципів до місцевих умов, обмін досвідом між країнами, а також розвиток партнерств між урядами, міжнародними організаціями та місцевими громадами.

Адаптація міжнародних стандартів. Розвиток партнерств. Взаємна підтримка. Фінансова підтримка, обмін експертами, проведення спільних досліджень і проектів.

Тема 10. Практика збереження НКС: сучасні виклики та можливості.

Збереження нематеріальної культурної спадщини як сукупність активних зусиль з боку держав, громад і міжнародних організацій.

Сучасні виклики в збереженні НКС: Глобалізація; Урбанізація; Старіння носіїв традицій; Економічні кризи та відсутність фінансових ресурсів; Зміна клімату.

Сучасні можливості для збереження НКС. Сучасні технології, що відкривають нові шляхи для збереження НКС. Використання цифрових технологій для документування і збереження традиційних знань, створення онлайн-архівів, цифрових музеїв і мобільних додатків, які дозволяють широкій аудиторії отримати доступ до культурних ресурсів. Соціальні медіа та комунікаційні платформи. Міжнародна співпраця та обмін досвідом, інтернаціоналізація наукових досліджень і культурного обміну. Розвиток туристичного сектору. Культурний туризм як інструмент для збереження НКС. Традиційні фестивалі, ремесла та культурні заходи як форма зацікавлення туристів, що сприяє економічному розвитку місцевих громад та збереженню їхньої спадщини.

Інтеграція НКС у формальні та неформальні освітні програми: курси, майстер-класи, літні школи та освітні проекти, спрямовані на залучення молоді до збереження НКС.

Інноваційні підходи до збереження НКС. Цифровізація та віртуальні платформи. Креативні індустрії. Громадські ініціативи. Екологічно орієнтовані програми.

Інноваційні підходи, поєднання традиційних методів з новими технологіями як ключ до успішного збереження культурної спадщини для майбутніх поколінь.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви теми	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
л		п/с	лаб	сп	л		п/с	лаб	сп	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Нематеріальна культурна спадщина (НКС) як синтез елементів культури та фактор формування ідентичності. Вступ. Поняття. Класифікація.										
Тема 1. Вступ до вивчення нематеріальної культурної спадщини: поняття та класифікація.	6	2			4	9	1			8
Тема 2. Теорії та підходи до вивчення НКС. Міжнародні та національні підходи до охорони НКС.	10	2			8	9	1			8

Тема 3. Методи дослідження НКС: польові дослідження, документування, інтерв'ю.	8	2	2		4	10	1	2		7
Тема 4. Нематеріальна культурна спадщина та формування ідентичності в умовах російсько-української війни.	8	2	2		4	10	1	2		7
Разом за змістовим модулем 1	32	8	4		20	38	4	4		30
Змістовий модуль 2. Нематеріальна культурна спадщина: повсякденний та обрядовий контекст, традиційні знання та практики.										
Тема 5. Усна спадщина: мова, фольклор, традиції та проблеми її збереження. Виконавське мистецтво.	10	2	2		6	6				6
Тема 6. Святково-обрядова культура як елемент НКС	12	2	2		8	11	1			10
Тема 7. Традиційні знання та практики НКС.	10	2			8	4				4
Тема 8. Традиційні ремесла і художні промисли та їхнє відродження.	10	2			8	10				10
Тема 9. Стратегії промоції та охорони НКС: національний і міжнародний контексти.	8	2	1		5	11	1			10
Тема 10. Практика збереження НКС: сучасні виклики та можливості.	8	2	1		5	10				10
Разом за змістовим модулем 2	58	12	6		40	52	2			50
Усього годин	90	20	10		60	90	6	4		80

5. Темі семінарських занять

Навчальною програмою не передбачено

6. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денне	заочне
1	Методи дослідження НКС: польові дослідження, документування, інтерв'ю.	2	2
2	Нематеріальна культурна спадщина та формування ідентичності в умовах російсько-української війни.	2	2
3	Усна спадщина: мова, фольклор, традиції та проблеми її збереження. Виконавське мистецтво.	2	
4	Святково-обрядова культура як елемент НКС. Традиційні знання та практики НКС.	2	
5	Стратегії промоції та охорони НКС: національний і міжнародний контексти. Практика збереження НКС: сучасні виклики та можливості.	2	
	Разом	10	4

7. Темі лабораторних занять

Не передбачені

8. Самостійна робота

Самостійна робота студентів зорієнтована на модульно-рейтингову систему оцінювання знань і є складовим елементом опанування навчальної дисципліни «Нематеріальна культурна спадщина» та закономірним продовженням аудиторної роботи викладача і студентів.

Формами самостійної роботи студентів під час опанування даного курсу є: ознайомлення з основною літературою до курсу, обрання теми, складання бібліографії та виконання індивідуального навчально-дослідного завдання, опрацювання архівних джерел, підготовка до підсумкового опитування наприкінці курсу.

№№ з/п	Назва теми/види завдань	Кількість годин д/в	Кількість годин з/в
	Змістовий модуль 1. Нематеріальна культурна спадщина (НКС) як синтез елементів культури та фактор формування ідентичності. Вступ. Поняття. Класифікація.		
1	Тема 1. Вступ до вивчення нематеріальної культурної спадщини: поняття та класифікація. [1], [4], [5], [6], [7]	4	8
2	Тема 2. Теорії та підходи до вивчення НКС. Міжнародні та національні підходи до охорони НКС. [1], [4], [5], [6], [7]	8	8
3	Тема 3. Методи дослідження НКС: польові дослідження, документування, інтерв'ю. [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7]	4	7
4	Тема 4. Нематеріальна культурна спадщина та формування ідентичності в умовах російсько-української війни. [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7]	4	7
	Змістовий модуль 2. Нематеріальна культурна спадщина: повсякденний та обрядовий контекст, традиційні знання та практики.		
5	Тема 5. Усна спадщина: мова, фольклор, традиції та проблеми її збереження. Виконавське мистецтво. [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7]	6	6
6	Тема 6. Святково-обрядова культура як елемент НКС [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7]	8	10
7	Тема 7. Традиційні знання та практики НКС. [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7]	8	4
8	Тема 8. Традиційні ремесла і художні промисли та їхнє відродження. [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7]	8	10
9	Тема 9. Стратегії промоції та охорони НКС: національний і міжнародний контексти. [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7]	5	10
10	Тема 10. Практика збереження НКС: сучасні виклики та можливості. [1], [2], [3], [4], [5], [6], [7]	5	10
	Разом	60	80

До самостійної роботи відноситься:

- [1] – Підготовка до лекцій;
- [2] – Складання запитальника, робота з респондентами;
- [3] – Написання реферату/статті; виступ з доповіддю на науковій конференції.
- [4] – Підготовка презентацій та заходів-реконструкцій.
- [5] – Опрацювання архівних матеріалів з НКС в фондах Державного архіву Одеської області
- [6] – Опрацювання наукової літератури по темі, складання інтернет-каталогу

[7] – Підготовка презентацій/віртуального каталогу з обраної теми, ознайомлення та рецензування інтернет-версій наукових видань;

Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальна робота з викладачем є складовою частиною курсу, має на меті визначення рівня самостійної підготовки здобувачів до курсу та включає:

1. Виявлення схильності здобувачів до певної наукової проблеми, зокрема до проведення самостійних польових фольклорних/етнографічних досліджень НКС.
2. Допомога в складанні запитальника/плану проєкту до обраної теми.
3. Обговорення теоретичних проблем, пов'язаних з підготовкою індивідуального навчально-дослідного завдання (методика польової роботи, форми та методи збору етнографічного матеріалу, фіксація матеріалу).
4. Підготовка та проведення на основі зібраного матеріалу етнографічної реконструкції, презентації проєкту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується у вигляді проєкту, есе-реферату, письмової роботи, етнографічної реконструкції, виступу з доповіддю на науковій конференції.

Структура написання студентом *реферату, есе, індивідуального навчально-дослідного завдання* складається із наступних обов'язкових елементів:

- Вступна частина (актуальність, характеристика обраної теми та перспективність її дослідження);
- Аналіз джерел та літератури по темі (на 2-3 абзаци);
- Виклад основного матеріалу;
- Ілюстративний матеріал, що підтверджує аргументаційну базу;
- Висновки;
- Список джерел та літератури.

Захист проєктів (рефертів, есе) та ІНДЗ відбувається за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, а також у формі участі в науковій конференції.

9. Методи навчання

Під час вивчення курсу використовуються різні методи навчання у вищій школі. *Пояснювально-ілюстративний метод* та *метод проблемного викладу* використовується під час лекцій для викладення й засвоєння фактів, підходів, оцінок, висновків, що наводяться у лекційній частині курсу для засвоєння значного обсягу інформації. *Евристичний метод* допомагає в організації активного пошуку розв'язання висунутих пізнавальних завдань. *Реконструкції та репродуктивний* використовується для відтворення традиційних уснопоетичних систем у культурі. *Дослідницький метод* використовується під час самостійної підготовки студентів. Студенти самостійно вивчають літературу, джерела, готуючись до контрольної роботи та виконуючи індивідуальне навчально-дослідне завдання. *Метод польового етнографічного дослідження* використовується фіксації та аналізу етнографічних реалій за обраною темою для закріплення теоретичних знань та виконання наукового завдання з метою практичного закріплення знань з курсу. *Опитування* – для реконструкції системи фольклорної творчості. *Дослідницький* – для вивчення результатів міжкультурної взаємодії, відображених в творах народнопоетичної творчості. Метод *проблемного* викладання застосовується під час вивчення регіональної специфіки усної народнопоетичної творчості.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Методи поточного/періодичного контролю: оцінювання активності та усне опитування під час лекцій та практичних занять; захист результатів виконання рефератів та написання есе; оцінювання доповідей, презентацій та індивідуального навчально-дослідного завдання.

Підсумковий контроль: форма підсумкового контролю – залік, бали для заліку накопичуються впродовж опанування навчальної дисципліни. Також передбачено відповіді на питання для підсумкового контролю для отримання балів.

Методи контролю включають поточне та підсумкове оцінювання. Поточне оцінювання студентів здійснюється через контроль знань з кожного змістового модуля.

При цьому враховуються два види поточного контролю: перший – за роботою під час аудиторних занять; другий – за результатами самостійної роботи до кожного змістового модулю, написання есе та письмової роботи, підготовка та проведення фольклорної/етнографічної реконструкції.

Підсумковий результат оцінювання враховує: поточне оцінювання за змістовними модулями, виконання індивідуального навчально-дослідного завдання у вигляді реферату та усної перевірки знань студентів за контрольними питаннями. Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання є обов'язковим для всіх студентів. Усна перевірка знань студентів за контрольними питаннями є обов'язковою для тих студентів, які в результаті поточного оцінювання та виконання індивідуального завдання не набрали мінімальної для зарахування кількості балів (60 балів) та необов'язковим (за бажанням) для тих студентів, які бажають підвищити свій рейтинг.

Критерії оцінювання результатів навчання:

Оцінка за національною шкалою	Теоретична підготовка	Практична підготовка
	Здобувач освіти	
Відмінно /зараховано	у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями	глибоко та всебічно розкриває сутність практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре /зараховано	достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обгрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки.	правильно виконав більшість завдань за зразком; має стійкі навички виконання завдання

Задовільно /зараховано	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причиннонаслідкових зв'язків і формулювання висновків.	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання. Правильно вирішив половину завдань. Здобувач має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків
Незадовільно з можливістю повторного складання / не зараховано	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички.
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни / не зараховано	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

11. Питання для підсумкового контролю До Змістового модулю 1.

Нематеріальна культурна спадщина (НКС) як синтез елементів культури та фактор формування ідентичності.

Вступ. Поняття. Класифікація.

1. Дати визначення поняття: нематеріальна культурна спадщина (НКС)?
2. Які основні елементи включає в себе НКС?
3. Дати обґрунтування чому НКС є важливою для формування культурної ідентичності?
4. Визначити основні класифікаційні групи НКС.
5. Поясніть, як НКС може впливати на процеси культурної інтеграції та збереження ідентичності?
6. Поясніть важливість зберігати і популяризувати НКС в сучасному світі?
7. Наведіть приклади НКС, що мають глобальне значення?
8. Охарактеризуйте міжнародні організації, що сприяють збереженню НКС? Яка роль в цих процесах ЮНЕСКО?
9. Дайте пояснення чим відрізняється матеріальна і нематеріальна культурна спадщина?
10. Дайте визначення ролі місцевих громад у збереженні НКС?
11. Охарактеризуйте процес передачі НКС від покоління до покоління?
12. Визначте виклики, що стоять перед НКС у глобалізованому світі?
13. Охарактеризуйте вплив процесів урбанізації впливають на збереження НКС?
14. Охарактеризуйте методи, що використовуються для документування та збереження НКС?
15. Дайте характеристику, як НКС впливає на культурну політику держави.
16. Наведіть фактори, які можуть призвести до зникнення елементів НКС?
17. Обґрунтуйте, чому НКС може бути важливою для туристичної галузі?
18. Поясніть як освіта сприяє збереженню НКС?
19. Наведіть приклади синтезу елементів культури в НКС?
20. Наведіть приклади, як зміни в суспільстві впливають на еволюцію НКС?

21. Охарактеризуйте наслідки війни для НКС.

До Змістового модулю 2.

Нематеріальна культурна спадщина: повсякденний та обрядовий контекст, традиційні знання та практики.

1. Які елементи НКС пов'язані з повсякденним життям?
3. Охарактеризуйте традиційні знання і практики характерні для певних регіонів України.
4. Дайте пояснення як обрядовий контекст впливає на збереження та передачу НКС?
5. Чим відрізняється НКС в повсякденному житті від обрядового контексту?
6. Наведіть приклади обрядових практик, що належать до НКС?
7. Поясніть як традиційні знання передаються між поколіннями.
8. Охарактеризуйте яку роль відіграють обряди та ритуали в формуванні ідентичності спільноти.
9. Поясніть як повсякденні практики сприяють збереженню культурних традицій. Наведіть приклади.
10. Яким чином обрядові практики відображають соціальні структури і цінності суспільства?
11. Визначте виклики, що стоять перед збереженням традиційних знань в сучасному суспільстві.
12. Охарактеризуйте сучасні зміни у суспільстві та їх вплив на обрядові практики.
13. Які методи використовуються для дослідження повсякденних і обрядових аспектів НКС?
14. Обґрунтуйте важливість документування та збереження обрядових практик.
15. Наведіть приклади традиційних ремесел, що зберігаються завдяки обрядовому контексту.
16. Наведіть приклади взаємодії між собою повсякденних та обрядових практик в рамках НКС?
17. Охарактеризуйте традиційні знання, що є важливими для збереження екологічної рівноваги в конкретних регіонах?
18. Визначити роль міфів і легенд в обрядовому контексті НКС?
19. Охарактеризуйте вплив глобалізації впливає на обрядові практики та традиційні знання?
20. Визначте обрядові елементи НКС, які є найбільш вразливими до втрати у сучасному суспільстві.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль									Індивідуальне самостійне завдання	Сума балів
Змістовий модуль № 1				Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
6	6	6	6	6	6	6	6	6		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		

70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Кушнір В.Г., Петрова Н.О. Українознавчий компонент у навчально-виховному процесі: навчально-методичний посібник. Одеса: Одеський національний університет імені І.І.Мечникова, 2017. 74 с.
2. Робоча програма дисципліни.
3. Силабус навчальної дисципліни.

14. Рекомендована література

Основна

1. Білушак Т. М., Добровольська С. І. Європейські та національні аспекти охорони, збереження та популяризації нематеріальної культурної спадщини: цифрові колекції у вебінформаційному середовищі. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2023. № 1. С. 41–52.
2. Кушнір В.Г., Петрова Н.О. Студентська етнографічна практика в контексті дослідження традиційної культури українців. *Археологія, етнологія та охорона культурної спадщини Південно – Східної Європи* : збірка наукових робіт присвячена 25 – річчю кафедри археології та етнології України Одеського університету імені І. І. Мечникова. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. 2018. С.460-468.
3. Нематеріальна культурна спадщина України. Методична розробка. URL: http://uccs.org.ua/wp-content/uploads/bsk-pdf-manager/2018-08-17_2.pdf
4. Петрова Н.О. Нематеріальна культурна спадщина: до питання про форми збереження та популяризації в медіапросторі сучасної Одеси. *Культурна спадщина України: сталий розвиток і національна безпека*: Зб. наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, 20 квітня 2017 р., Київ /Український центр культурних досліджень. К. : НАКККіМ, 2017. т. 1. С.83-90.
5. Петрова Н. Українознавчий компонент у сучасній культурі міста (з досвіду співпраці з одеськими телерадіокомпаніями). *Українознавство*. К., 2013, № 1(46). С. 102-105.
6. Петрова Наталія Олександрівна. Фольклорні записи студентів Одеського державного університету за матеріалами Колекції П. Т. Маркушевського в Держархіві Одеської області: особливості структури фонду та досвід опрацювання. *Folklore records of students of Odessa State University on the materials of the Collection of PT Markushevsky in the State Archives of Odessa region: features of the fund structure and experience of processing. Dokumentacja folklorystyczna studentów Odeskiego Uniwersytetu Państwowego na temat materiałów Kolekcji PT Markushevsky'ego w Archiwum Państwowym obwodu odeskiego: cechy struktury funduszu i doświadczenie w przetwarzaniu. Слов'янські мови, літератури і культури в умовах глобальної цифровізації*. Київ, 2021. С.49-50.
7. Петрова Наталія. «Свій-чужий-інший» в фольклорі етноконтактної зони: за матеріалами колекції П.Т.Маркушевського в Державному архіві Одеської області. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету* : збірник наукових праць. Серія: Історичні науки. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2023. Вип. 63. С.92-99. <http://visnyk.idgu.edu.ua/index.php/nv/issue/view/36/31>
8. Петрова Н.О., Безруков Б.С. Вплив військових дій на розвиток туризму. *Російсько-українська війна: історичні ретроспективи та сучасні реалії*: матеріали міжнародної науково-

практичної конференції (Переяслав, 18-19 травня 2023 р.). Переяслав: Університет Григорія Сковороди в Переяславі, 2023. С.42-45.

9. Наталія ПЕТРОВА ЕТНОГРАФІЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО В ОНУ ім. І. І. МЕЧНИКОВА КРАЄЗНАВСТВО ПВДНЯ УКРАЇНИ В ІСТОРИЧНОМУ ВИМІРІ ТА СУЧАСНОМУ ДИСКУРСІ. Одеса, 2024. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції до 100-річчя заснування Одеської комісії краєзнавства при ВУАН. Одеса, 24–25 жовтня 2023 року. С.49-58.

10. ПЕТРОВА Наталія. Культурно-антропологічні студії воєнного лихоліття: автоетнографія. Збірник тез доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Культурна спадщина й ідентифікаційні процеси часів воєнного лихоліття: теоретичні та прикладні ракурси досліджень» (Київ, 11–12 липня 2024 року) / [голов. ред.: Г. Скрипник, С. Павлюк] ; НАН України ; ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. Київ : Вид-во ІМФЕ, 2024. С.45-46. Режим доступу: https://www.etnolog.org.ua/pdf/stories/zbirnyky/2024/theses_2024.pdf

Додаткова

1. Босик З.О. Нематеріальна культурна спадщина України в контексті суспільного розвитку та культурної політики держави. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтва*. 2015. № 2. С. 35—39.

2. Весільна обрядовість у часі і просторі. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Одеські етнографічні читання». Одеса, вид-во КП ОМД, 2010, 384 с. Електронна версія: https://drive.google.com/file/d/1SXjjUOa_KZE2FNC3jcxJ0-OmjIT3Tyge/view

3. Віртуальний музей нематеріальної культурної спадщини України. URL: <http://virtmuseum.uccs.org.ua/ua>

4. Всеукраїнський відкритий конкурс програм збереження і розвитку елементів нематеріальної культурної спадщини «Жива традиція». URL <http://surl.li/fonmri>

5. Герус Людмила. Збереження нематеріальної культурної спадщини: український досвід. *Народознавчі зошити*. № 1 (151), 2020. С.3-14.

6. Долгочуб В.А., Петрова Н.О. Конструювання образу української традиційної культури в етнографічному дискурсі XIX ст. *Записки історичного факультету*. 27 випуск. Одеса: ОНУ імені І.І.Мечникова, 2016. С. 52-66.

7. Долгочуб В.А., Петрова Н.О. Прояви локальності у позаакадемічній реконструкції української традиційної культури. *Народна творчість та етнологія*. № 5. 2016. С. 18-23.

8. Донцов О. Картографування нематеріальної культурної спадщини України в інформаційному забезпеченні туризму. *Проблеми безперервної географічної освіти і картографії*. 2018. Вип. 28. С. 4—10.

9. Дубровіна Л. Бібліотеки в системі інституцій національної пам'яті України та національної культурної спадщини. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2016. Вип. 20. С. 232-251.

10. Дубровіна Л., Киридон А., Матяш І. Архіви, бібліотеки, музеї джерельна основа національної пам'яті, культурної спадщини України. *Бібліотечний вісник*. 2017. № 1. С. 3-10.

11. Етнокультурні процеси українсько-східнороманського порубіжжя. Одеські етнографічні читання: Збірка наукових праць: наукове видання /Колектив авторів. Одеса: «Одеський національний університет імені І.І.Мечникова», 2015. 296 с. Електронна версія: <https://drive.google.com/file/d/0ByPJo9c-A6fwc2R0TWZ0OW9IUjQ/view>

12. Календарна обрядовість у життєдіяльності етносу. Збірка наукових праць./ Матеріали міжнародної наукової конференції «Одеські етнографічні читання». – Одеса, 2011. 383 с. Електронна версія: http://archaeology-ethnology.onu.edu.ua/wp-content/uploads/2013/11/Kalendarsna_obryadovist_u_zhyttyedyialnosti.pdf

13. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#Text

14. Конвенція про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/952_008/

15. Креативність, заснована на нематеріальній культурній спадщині, є двигуном розвитку, який відповідає викликам сучасності, — Євген Нищук. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/kreativnist-zasnovana-na-nematerialnij-kulturnij-spadshchini-ye-dvigunom-rozvitku-yakij-vidpovidaє-viklikam-suchasnosti-єvgen-nishchuk>
16. Кудерська Н.І., Кудерська І.О. Нематеріальна культурна спадщина України, її об'єкти (прояви). *Європейські перспективи*. 2015. Вип. 7. С. 59-67.
17. Культурна спадщина та національна безпека : аналіт. доп. / [В. Потапенко, Ю. Тищенко, Ю. Каплан та ін.] ; за ред. В. Потапенка. Київ : НІСД, 2023. 58 с. <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.08>
18. Кушнір В.Г., Петрова Н.О. Традиційна весільна обрядовість українців Одещини (20-80-ті рр. ХХ ст.). Одеса: Гермес, 2008. 256 с.
19. Кушнір В.Г., Петрова Н.О., Паларієв О.А. Фрумушика-Нова (історико-етнографічний нарис). Одеса, 2020. 72 с.
20. Кушнір В.Г., Петрова Н.О., Поломарьов В.М. Нариси традиційної культури українців Одещини (Миколаївський р-н). Одеса СМІЛ, 2010. 392 с.
21. Кушнір В'ячеслав Сторінками газет і фейсбука. Краєзнавство. Публіцистика. Рефлексії. Одеса, 2023.
22. Мельничук О.І. Концепція нематеріальної культурної спадщини. Формування в міжнародному праві. *Пам'ятки України: історія та культура*. 2003. № 3. С. 12-17.
23. Мушкетик Л. Г. Моральний канон української традиційної культури: за фольклорними джерелами. Київ-Кам'янець-Подільський: ТОВ "Друкарня "Рута", 2022. 752 с.
24. Петрова Н. Деякі аспекти мовної міжкультурної комунікації в Буджаку (гагаузо-болгарсько-молдовська взаємодія). *Intercultural communication in the context of globalization dialogue: development strategies. Monographic series «European Science». Book 4. Part 8. Chapter 2.7.* 2021. P.206-215.
25. Петрова Н, Яцуник В. Дитячі ігри с. Сербинів на Хмельниччині середини ХХ ст. *Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини*. Чернівці: Чернівецький університет, 2012. Вип. 590-591. С.214-220.
26. Петрова Н. Весілля українців повіту Тульча: структура, зміст, атрибути. *Danubian Cossacks – origins and cohabitation in northern Dobrudja*. Tulcea, April 6, 2019. Tulcea, 2019. p.125-133.
27. Петрова Н. Весільна обрядовість молдован Фрумушики-Нова. *Фронтир в етнокультурному контексті*. Одеські етнографічні читання : Збірка наукових праць: наукове видання. Одеса : «Одеський національний університет імені І. І. Мечникова», 2019. С.86-95.
28. Петрова Н. Реконструкції обрядів зимового циклу в умовах сучасного міста (на прикладі Одеси). *XI Буковинська міжнародна історико-краєзнавча конференція присвячена 100-річчю Української національної революції*. Тези доповідей, Чернівці: Технодрук, 2017. С.153-155.
29. Петрова Н. Фольклор Буковини записами студентів Одеського державного університету (за матеріалами колекції П.Т.Маркушевського в Держархіві Одеської області) *Покликання служити науці і людям: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції до 75-річчя від дня народження відомого науковця, дослідника, краєзнавця, етнографа, громадського, культурного і політичного діяча професора Георгія Костянтиновича Кожолянка, 11 червня 2021 р. /М-во освіти і науки України, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області*. Чернівці, 2021. С. 157-164.
30. Петрова Н.О. Весільна обрядовість українців Миколаївського р-ну Одеської області середини ХХ – початку ХХІ ст.: нові польові матеріали. *Весільна обрядовість у часі і просторі*. Збірка наукових праць. /Матеріали міжнародної наукової конференції «Одеські етнографічні читання». Одеса, 2010. С.293-324.
31. Петрова Наталія. Календарна обрядовість українців Миколаївського р-ну Одеської області середини ХХ ст.: нові польові матеріали. *Календарна обрядовість у життєдіяльності*

етносу. Збірка наукових праць. /Матеріали міжнародної наукової конференції «Одеські етнографічні читання». Одеса, 2011. С.267-278.

32. Петрова Наталія. Репрезентація етнічної культури в фольклорних записах останньої чверті ХХ ст. (за матеріалами Державного архіву Одеської області). *Тези Міжнародної наукової конференції «Знакові постаті вітчизняної гуманітаристики у національно-культурному самоствердженні України»* (Київ, 25 травня 2017 року) /ІМФЕ ім.М.Т.Рильського НАН України. Київ, 2017. С.99-100.

33. Петрова Наталія. Традиційне весілля українців Нижнього Подунав'я. «Українське пограниччя: варіативність традиційної культури». Одеські етнографічні читання : Збірка наукових праць: наукове видання / Колектив авторів. Одеса : «Одеський національний університет імені І. І. Мечникова», 2018. С.280-293.

34. Поливач К.А. Культурна спадщина та її вплив на розвиток регіонів України. Київ: Інститут географії НАН України. 2012. 208 с.

35. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Стан, проблеми та перспективи охорони культурної спадщини в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2716-19>

36. Рекомендація про збереження традиційної культури і фольклору. URL: <https://etnoua.info/novyny/rekomendacija-oon-pro-zberezhennja-folkloru/>

37. Річний звіт УЦКД щодо стану реалізації в Україні положень Конвенції ЮНЕСКО про охорону нематеріальної культурної спадщини. 2018. URL: http://uccs.org.ua/wp-content/uploads/2019/01/zvit-2018_-unesco.pdf

38. Терес Н. Міжнародна охорона нематеріальної культурної спадщини: світовий та український досвід. *Етнічна історія народів Європи*. 2011. Вип. 36. С. 58-63.

39. Authentic Ukraine: Intangible Cultural Heritage. URL : <https://authenticukraine.com.ua/intangible-heritage-of-ukraine>

40. Convention for the Protection of the World Cultural and Natural Heritage. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000218120>

41. Dubrovina L., Lobuzina K., Onyschenko O. And Boriak H. Digital humanities and databases of cultural heritage in libraries of Ukraine. *Manuscript and Book Heritage of Ukraine*. 2020. № 25. Pp. 290–309. DOI: <https://doi.org/10.15407/rksu.25.290>.

42. Malysh N., Shevchenko V. and Tkachuk-Miroshnychenko O. State policy in the sphere of protection of cultural heritage in Ukraine. *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable*. 2021. Vol. 11. № 3. Pp. 262–279. DOI: doi.org/10.1108/JCHMSD-03-2020-0047.

43. Nataliia O. PETROVA Frumushyka Nova: Reprezentarea culturii grupurilor etnice Budhak / Frumushyka Nova: Representing the culture of the Budhak ethnic groups. *International Summer Law School, Ediția a XV-a (ISLS 2022)*. Ediția din acest an se desfășoară în perioada 28 august - 4 septembrie, în loc. Săpânța, jud. Maramureș, și are ca temă „Patrimoniul cultural național material și imaterial”. P.29

44. Nataliia O. PETROVA Patrimoniul cultural al Ucrainei în timpul războiului: amenințări de distrugere / Cultural heritage of Ukraine during the war: threats of destruction. *International Summer Law School, Ediția a XV-a (ISLS 2022)*. Ediția din acest an se desfășoară în perioada 28 august - 4 septembrie, în loc. Săpânța, jud. Maramureș, și are ca temă „Patrimoniul cultural național material și imaterial”. P.30

45. Nataliia PETROVA. COLLECTIVE MUTUAL ASSISTANCE: A TRADITION IN THE CONTEXT OF RUSSIAN AGGRESSION. *INTERNATIONAL CONFERENCE HISTORY, SPIRITUALITY, CULTURE. DIALOGUE AND INTERACTIVITY 8th Edition*. June 16-17, 2022, Galati, Romania. Book of Abstracts. P.24-25

46. Niematerialne Dziedzictwo Kulturowe. URL : https://niematerialne.nid.pl/Dziedzictwo_niematerialne/Krajowa_inwentaryzacja/Krajowa_lista_NDK/

47. Petrova Nataliia Tradycyjna świąteczna obrzędowość w nowoczesnym mieście (doświadczenie rekonstrukcji na przykładzie Odessy) Традиційна святкова обрядовість в умовах

сучасного міста (досвід реконструкції на прикладі Одеси). *Międzynarodową konferencję naukową KARNAWALIZACJA W PRZESTRZENI WSPÓŁCZESNEGO MIASTA*. Opole, 20-21 października 2017 r. p.21.

48. Report on the preliminary study on the advisability of regulating internationally, through a new standard-setting instrument, the protection of traditional culture and folklore. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000122585>

49. UNESCO UNIVERSAL DECLARATION ON CULTURAL DIVERSITY. URL: http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CLT/pdf/5_Cultural_Diversity_EN.pdf

15. Електронні інформаційні ресурси

1. «Етнографія» — науково-популярний ресурс. Режим доступу: <https://ethnography.org.ua>
2. The Musical Heritage of Budzhak. Музична спадщина Буджака. Режим доступу: <https://www.facebook.com/profile.php?id=61559292599659>
3. Віртуальний музей НКС. Режим доступу: <http://surl.li/qfmocy>
4. Державний архів Одеської області. Режим доступу: <http://archive.odessa.gov.ua/>
5. Електронний архів українського фольклору. Режим доступу: <https://folklore-archive.org.ua/>
6. “Живий” музей елементів НКС Одещини. Режим доступу: <http://surl.li/qblogw>
7. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М.Т.Рильського НАН України. Режим доступу: <http://etnolog.org.ua>
8. Кафедра археології, етнології та всесвітньої історії факультету історії та філософії Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Режим доступу: <http://ae.onu.edu.ua/>
9. Навчати та вчитися за допомогою живої спадщини в Україні. 2023. Режим доступу: <https://ich.unesco.org/doc/src/62320-UK.pdf>
10. Наукова бібліотека ОНУ імені І.І. Мечникова. Режим доступу: <http://lib.onu.edu.ua/>
11. Науковий журнал «Народна творчість та етнологія». Сайт та архів видання. Режим доступу: <https://nte.etnolog.org.ua>
12. Національний перелік елементів нематеріальної культурної спадщини. Режим доступу: URL: <https://www.docdroid.net/Ze1KwjQ/natsionalniy-perelik-elementiv-nksrishennya.doc#page=10>
13. Одеська національна наукова бібліотека. Режим доступу: <http://odnb.odessa.ua/>
14. Одеський археологічний музей НАН України. Режим доступу: <http://archaeology.odessa.ua/>
15. Одеський історико-краєзнавчий музей. Режим доступу: <http://www.history.odessa.ua/>